

2. Воробьева О.Н. Текстовые категории и фактор адресата / О.Н. Воробьева. – К.: Вища школа, 1993. – 200 с.
3. Грачев М.Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития / М.Н.Грачев. – М.: Прометей, 2004 – 328 с.
4. Ємельянова О.В. Мовленнєвий статус адресата в аспекті теорії ролей / О.В.Ємельянова // Вісник СумДУ. Серія Філологічні науки. – Суми: Вид-во СумДУ. – №3(62). – 2004. – С. 135-141.
5. Ємельянова О.В. Комунікативна типологія адресата / О.В.Ємельянова // Ювілейні четверті Каразінські читання, присвячені 200-річчю ХНУ: “Людина. Мова. Комунікація”: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції (2 листопада 2004 р.). – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С. 90-92.
6. Почепцов Г.Г. О коммуникативной типологии адресата / Г.Г. Почепцов // Речевые акты в лингвистике и методике. – Пятигорск: ПГПИИЯ, 1986. – С. 10-17.
7. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г.Почепцов. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2001. – 656 с.
8. Blair T. A Selection of Tony Blair Speeches, statements and interviews. <http://www.biogs.com/blair/blairspeech.html>
9. Major J. Speeches. <http://www.johnmajor.co.uk/speeches.html>
10. President George W. Bush State of the Union Address. http://www.realclearpolitics.com/Commentary/2005_SOTU.html
11. Reagan R. Public Papers of Ronald Reagan / The Ronald Reagan Presidential Library. <http://www.reagan-utexas.edu/archives/speeches/.htm>
12. Speeches and other Media Uses by William J. Clinton. http://cstl-cla.semo.edu/Renka/Modern_Presidents/clinton_speeches.htm
13. Thatcher M. Speeches, Interviews and Other Statements. <http://www.margaretthatcher.org/speeches/display-document.asp?docid=104400>

Оришечко Т. А.
(Київ)

ВІДТВОРЕННЯ ВИГУКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ (АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ НАПРЯМКИ)

У статті розглядаються прийоми перекладу вигуків (емотивних та імперативних вигуків, вигуківих фраз, звуконаслідувань) в англо-українському та українсько-англійському напрямках; висвітлюються труднощі, з якими стикаються перекладачі у процесі відтворення вигуківих одиниць; визначаються основні перекладацькі озріхи та пропонуються власні варіанти перекладу.

В статье рассматриваются приёмы перевода междометной лексики (эмотивных и императивных междометий, междометных фраз, звукоподражаний) в англо-украинском и украинско-английском направлениях; освещаются трудности, с которыми сталкиваются переводчики в процессе воспроизведения междометных единиц; устанавливаются основные переводческие ошибки и предлагаются собственные варианты перевода.

The present article presents the analysis of translation techniques of interjections (emotional and imperative interjections, interjection phrases, onomatopoeias) in English-Ukrainian and Ukrainian-English literary translation. The difficulties which the translators face in the process of interjection rendering are identified. Main translation mistakes are outlined and own translation variants are suggested.

Проблема перекладу вигуківих лексик видается актуальною у зв'язку з тим, що необхідно дослідити передачу емоційного наповнення оригінального художнього тексту. Цю функцію виконують, зокрема, вигуки – нерозчленовані реакції на певну подію або ситуацію.

Нині у перекладознавстві не вирішено в теоретичному плані питання перекладу незначущих слів, до яких належать і вигуківі одиниці. Вигуківі лексика становить один із найяскравіших засобів емоційно-експресивного вираження комунікативного змісту, вона є важливим компонентом процесу спілкування завдяки своєму особливому функціональному навантаженню, що полягає у безпосередньому вираженні емоцій, волевиявлення та передаванні звуків навколишнього середовища. У системі мови ця група лексик значно відрізняється від інших класів лексичних одиниць своїми граматичними ознаками та функцією в реченні, які, на думку В.В. Виноградова є “чисто суб’єктивними-емоційно-вольовими виявленнями” [2, с. 32].

Ми поділяємо вигуківі лексик на такі групи: емотивні вигуки, імперативні вигуки та звуконаслідування, де емотивні вигуки виконують функцію передачі емоцій; імперативні вигуки – комунікативно-волюнтативну функцію; звуконаслідування – функцію відтворення звукових реалій. Серед емотивних вигуків ми виділяємо емотивні вигуки-універби та вигуківі фрази.

У художній літературі вигуківі одиниці відіграють значну роль у створенні емоційності мовлення персонажів, тому аналіз перекладу вигуківих лексик становить складову художнього перекладу.

Мета цієї наукової розвідки полягає у виявленні прийомів перекладу вигуків у англо-українському та українсько-англійському напрямках, у визначенні особливостей відтворення емоційних, волюнтаристичних та стилістичних характеристик вигуків і у доборі найбільш вдалих перекладацьких рішень.

Для реалізації поставленої мети необхідно було вирішити такі **завдання**: розглянути вигуківі одиниці у перекладознавчому плані, висвітлити труднощі, з якими стикаються перекладачі у процесі відтворення різних характеристик вигуків; виявити, описати та дати оцінку правомірності застосування прийомів перекладу вигуків у англо-українському та українсько-англійському художніх перекладах; встановити збіги та розбіжності у прийомах передачі вигуківі лексики у двох означених напрямках перекладу; зібрати матеріал для доповнення існуючих перекладних словників та укладання нового англо-українського та українсько-англійського словників вигуківі лексики, які будуть корисними для перекладачів-практиків та студентів перекладацьких спеціальностей.

Об'єктом дослідження є англійські та українські вигуківі одиниці з художніх текстів та їх переклади українською і англійською мовами загальною кількістю 4925 одиниць, з яких – 2425 англійських вигуківі одиниць та 2500 українських.

Предмет дослідження – прийоми перекладу вигуківі лексики та їх особливості і подібності у двох досліджуваних напрямках перекладу.

Основними труднощами при перекладі емотивних та імперативних вигуків є встановлення характеру емоційного або волюнтаристичного наповнення вигуківі одиниць, а у разі відтворення звуконаслідувань – представлення одного й того самого звуку в різних мовах різними графічними засобами. Вирішальну роль у виявленні емоційних характеристик вихідної ВО та зняття розмитості емоційних чи волюнтаристичних параметрів відіграє урахування контекстуальних ключів, а саме: на лексичному рівні – емоційно-забарвлених слів або словосполучень, на пунктуаційному рівні – наявність знаків пунктуації, які виконують підсилювальну функцію; на орфографічному рівні – зміна графічної форми, а також на рівнях мікро- та макроконтекстів та підтексту. Тому ми погоджуємося з Г.Ю. Лагодою, що “остаточно визначає експресивно-емоційне забарвлення той контекст, у якому слово вживається” [5, с. 148]. Додатковими контекстуальними ключами можна вважати опис міміки і жестів для виявлення емоційних або волюнтаристичних характеристик тексту оригіналу, на що звертають увагу Ю.Л. Агафонов [1], Л. Венуті [13], А.І. Германович [3], Г.В. Дагуров [4], М. Кадрік [11], К. Шуберт [12] та ін.

Тому, аналізуючи приклади, ми визначаємо емоційне або волюнтаристичне наповнення вигуківі одиниць з урахуванням цих зазначених вище чинників для належного їх відтворення в перекладі. Наступний приклад ілюструє використання контекстуальних ключів для з'ясування емоційного наповнення:

1) – *А он яка красна, пишна, мов та боярина. Га-й! Га-й!* (КО ВНРЗК, с. 227) → “Just look at how beautiful, how proud, how like a princess she is. **Heigh-ho!**” (КО OSMSGH Transl. by M. Skrypyuk, p. 58)

Контекст вихідного речення свідчить про те, що вигук “га-й, га-й” вжито для вираження захопленості, палкості. Контекстуальними ключами для зняття дифузності вигуку на лексичному рівні є епітети та порівняння у фразі “яка красна, пишна, мов та боярина”, а на орфографічному – зміна графічної форми вигуку “Га-й! Га-й!” і на пунктуаційному рівні – знак оклику. Всі ці контекстуальні ключі дозволяють визначити характер емоції. Проте, в українській мові вигук “га-й!” не має такого емоційного наповнення, тому можна сказати, що автор оригіналу утворює новий лексико-семантичний варіант цього вигуку. Перекладається він як “heigh-ho”. Можна погодитися з підбором такого англійського відповідника, оскільки “heigh-ho” може виражати радість та підбадьорювання [14].

Іншим каменем спотикання при передачі ВО є проблема пошуку такого адекватного відповідника, який би максимально точно передав не тільки емоційні або волюнтаристичні характеристики вигуку, а й відповідав би стилю оригіналу, а також відсутність значної частини вигуківі одиниць у перекладних словниках. Для усунення чинника суб'єктивності нами було розглянуто переклад як англійських так і українських вигуківі одиниць.

Ми проаналізували приклади перекладу емотивних вигуків у англо-українському напрямку (1200 прикладів) та українсько-англійському напрямку (1150 прикладів) та виявили такі прийоми перекладу [9; 10]: 1) підбір функціонального відповідника – 34% (408 прикладів) в англо-українському напрямку та 34% (391 прикладів) в українсько-англійському напрямку; 2) заміна вигуку на повнозначне слово, словосполучення або речення – 26% (312 прикладів) та 24% (276 прикладів),

відповідно, з яких заміна на повнозначне слово – 28% (87 прикладів) та 6% (17 прикладів), на словосполучення – 22% (69 прикладів) та 36% (99 прикладів) та на речення – 50% (156 прикладів) та 58% (160 прикладів), відповідно; 3) словниковий відповідник – 11% (135 прикладів) та 8% (92 приклади), відповідно; 4) вилучення – 18,5% (222 приклади) та 19% (218 прикладів), відповідно; 5) варіантний відповідник – 5,5% (63 прикладів) та 5% (58 прикладів), відповідно; 6) апроксимація – 4% (48 прикладів) та 3% (35 прикладів), відповідно; 7) транскодування – 0,5% (6 прикладів) та 7% (80 прикладів), відповідно; 8) перекладацька “підстраховка” – 0,5% (6 прикладів) в англо-українському напрямку.

Наведемо приклади найчастіше вживаних прийомів перекладу англійських та українських емотивних вигуків.

Підбір функціонального відповідника у МП:

2) *That's a white man; he calls that fun: **humph!** I save my sweat. (MH MD, p. 193) → От вам білі люди: оце вони називають розвагою. **Пхе!** Мені шкода свого поту. (МГ МДБК Перекл. Ю. Лісняк, с. 83)*

3) *Вже мені ти верховоди... Голота! **Тьху!**.. (КМ ФМ с. 64) → Their ringleaders are beggars, **hell!**” (КМ FM Transl. by A. Bernhard, p. 79)*

Заміни вигуку на службове або самостійне слово, словосполучення чи речення:

4) *Hast thou any money, Max? ‘**Bah,**’ said the other. (TW VF, p. 712) → Ти маєш гроші, Максе? – **Аякже!** – пхикнув той. (ТВ ЯС Перекл. О. Сенюк, с. 569)*

5) *А він не згоден. Се буде бунт. – **Тю!** Який бунт? (КМ ФМ, с. 56) → He didn't agree, it would be a revolt, he said. “A revolt? **You don't say!**” (КМ FM Transl. by A. Bernhard, p. 70)*

Аналіз прикладів перекладу англійських (250 прикладів) та українських (230 прикладів) вигуківих фраз показав, застосовувалися такі прийоми перекладу [7]: 1) підбір функціонального відповідника – 50% (126 прикладів) в англо-українському напрямку та 32% (73 прикладів) в українсько-англійському; 2) заміна на повнозначне слово, словосполучення або речення – 27% (68 прикладів) та 48,5% (113 прикладів), відповідно, з яких на заміна повнозначне слово – 63% (43 приклади) та 48% (55 прикладів), відповідно, на словосполучення – 25% (16 прикладів) та 17% (19 прикладів), відповідно, та на речення – 12% (8 прикладів) та 35% (39 прикладів), відповідно; 3) словниковий відповідник – 12% (29 прикладів) та 9% (21 приклад), відповідно; 4) вилучення вигуківих фраз – 1% (2 приклади) та 0,5% (1 приклад), відповідно; 5) калькування – 8,5% (22 приклади) в англо-українському напрямку; 6) транскодування – 2% (4 приклади) в українсько-англійському напрямку; 7) перекладацька “підстраховка” – 1% (2 приклади) в англо-українському напрямку.

Наведемо приклади найчастіше вживаних прийомів перекладу англійських та українських вигуківих фраз.

Підбір функціонального відповідника у МП:

6) *“**Blank-blank-blank him,**” said Sir Madok, “an I do not stove-polish him an I may find him leave it to me. (ТМ СУКАС, р. 231) → – **Тисяча болячок!** – хрипів сер Медок. – Він у мене тією своєю політуркою це похлиниться (ТМ ЯКДКА Перекл. М Пінчевський, с. 109)*

7) ***Господи милосердний,** що з нами тоді робилося, то й погадати страшно! (ФІ ПО Т 16, с. 175) → **Merciful God,** it's awful even to think about what was happening to us then. (FI SS Transl. by J. Weir, p. 57)*

Заміна ВО на рівні слова, словосполучення чи речення:

8) *“**Jesus Christ.**” He put down his razor, and all of a sudden jerked his arms up and sort of broke my hold on him. (SJD CR) → – **Чо-орт!** – Він поклав бритву, скинув раптово руки вгору і звільнився. (СДД НПЖ Перекл. О. Логвиненко)*

9) *“**Сто чортів!** Се насильство!” – бунтує моя істота. (КМ ЦЗКЖ, с. 271) → “**Hell,** this is an outrage,” me whole being rebels. (КМ FMOS Transl. by A. Mistetsky, p. 280)*

Нами було розглянуто приклади перекладу англійських імперативних вигуків (550 прикладів) українською мовою та українських імперативних вигуків (520 прикладів) англійською мовою. У цілому, зафіксовано застосування таких прийомів перекладу [8]: 1) підбір функціонального відповідника – 40% (220 прикладів) в англо-українському напрямку та 39% (202 приклади) в українсько-англійському; 2) словниковий відповідник – 28% (154 приклади) та 8% (42 приклади), відповідно; 3) заміна на повнозначне слово, словосполучення або речення – 23% (127) та 25% (130 прикладів), відповідно, з яких заміна на повнозначне слово – 70% (89 прикладів) та 65% (85 прикладів), відповідно і на речення – 30% (38 прикладів) та 35% (45 прикладів), відповідно; 4) варіантний відповідник – 8% (44 приклади) та 6% (31 приклад), відповідно; 5) транскодування – 1% (5 прикладів) та 5% (27 прикладів), відповідно; 6) вилучення імперативного вигуку – 17% (88 прикладів) в українсько-англійському напрямку.

Наведемо приклади найчастіше вживаних прийомів перекладу англійських та українських імперативних вигуків.

Підбір функціонального відповідника у МП:

10) *The sound of the front door slamming echoed up the stairs and a voice yelled, 'Oi! You!'* (RJK HPPA, p. 31) → *Вхідні двері так грюкнули, що аж луна прокотилася по сходах, і почувся крик: – Гей! Ту!* (РДК ГПВА Перекл. В. Морозов, с. 29)

11) *Гей, Лиско й Рябко, цу-цу! Нате вам Лисиччиний хвостик! Рвіть його!* (ФІ ПО Т 20, с. 84) → *"Hey Lysko, hey Riabko! Here! Here! Here is the Vixen's tail! Tear at it!"* (FI WACT Transl. by M. Skrypnyk, p. 13)

Заміна ВО на рівні слова або речення:

12) *You, ' he barked at Harry. In the living room. Now!* (RJK HPGF, p. 31) → *– Ту! – гаркнув він до Гаррі. – У вітальню. Бігом!* (РДК ГПКВ Перекл. В. Морозов, С. Андрухович, с. 32)

13) – *Гей, ви фабриканти! Пам'ятай одно з другим, що це прийде коза до воза та скаже "ме"...* Але Гудзь дасть дулю – о!.. (КМ ФМ, с. 33) → *"Listen, you industrialists! Remember one thing: the goat will come to the trough yet and..."* (КМ FM Transl. by A. Bernhard, p. 40)

Проаналізовано також приклади перекладу англійських звуконаслідувань (400 прикладів) та українських звуконаслідувань (600 прикладів). Виявлено таку частотність вживання прийомів перекладу цієї групи вигуківих одиниць: 1) підбір функціонального відповідника – 53% (212 прикладів) в англо-українському напрямку та 38% (228 прикладів) в українсько-англійському; 2) словниковий відповідник – 34% (136 прикладів) та 13% (78 прикладів), відповідно; 3) заміна на повнозначне слово, словосполучення або речення – 7% (28 прикладів) та 20% (120 прикладів), відповідно, з яких заміна на повнозначне слово – 66% (18 прикладів) та 73% (88 прикладів), відповідно, і на словосполучення – 34% (10 прикладів) та 27% (32 приклади), відповідно; 4) транскодування – 6% (24 приклади) та 16% (96 приклади), відповідно; 5) вилучення – 13% (78 прикладів) в українсько-англійському напрямку.

Наведемо приклади найчастіше вживаних прийомів перекладу англійських та українських звуконаслідувань.

Підбір функціонального відповідника у МП:

14) *Seamus darted past Parvati. Crack! Where the mummy had been was a woman with floor-length black hair and a skeletal, green-tinged face – a banshee.* (RJK HPPA, p. 137) → *Шеймус миттю змінив Парваті. – Лясь! – і замість мумії з'явилася жінка з довгим, аж до землі, чорним волоссям і коцавим зеленкуватим лицем: то була беніи, провідниця смерті.* (РДК ГПВА Перекл. В. Морозов, с. 124)

15) – *Та щоб бодай тобі кістка в горло! Каху-ках!...* (ДО ЗД, с. 9) → *"Oh go and choke on a bone! Cough-cough!..."* (DO ED Transl. by A. Bilenko, p. 10)

Заміна ВО на рівні слова або словосполучення:

16) *Pulling the shoulder strap of her slip onto place with his teeth; then a sound split the air outside: Cr-ACK-BOOM-M-m-m!* (FSF TN, p. 318) → *Він зубами направляв бретельку, що зісковзнула і її плеча, коли за вікном розлягся оглушливий гарматний постріл.* (ФСФ НЛ Перекл. М. Пінчевський, с. 310)

17) – *Ostane! Solomie! – аж коли гляну, а навкруги вода... тільки буль-буль під веслами, буль-буль...* (КМ ДЦ, с. 236) → *'Ostap! Solomia!' and when I look, there's only water all around... only the splashing of the oars, only the splashing...* (КМ АНР Transl. by L. Prokop and O. Solohubenko, p. 239)

Причинами використання схожих та відмінних прийомів перекладу у досліджених напрямках перекладу є: узуальні причини, пов'язані з особливостями вживання певних слів, конструкцій, властивих для української та англійської мов, та суто суб'єктивні причини, що визначаються рівнем перекладацької компетенції. Критеріями визначення адекватності перекладу вигукової лексики є повне або переважне відтворення емоційного наповнення вигуківих одиниць у мові перекладу та передача стилю і образності оригінального висловлювання. Основними перекладацькими хибками при використанні функціонального відповідника є підбір відповідника, який не відтворює емоційного наповнення вигукової одиниці або не відповідає стилю оригіналу. Характерними помилками при використанні заміни вигуку на повнозначне слово, словосполучення або речення є нівелювання у перекладі емоційного наповнення вихідного тексту та стилістична невідповідність.

Усі функціональні відповідники у мові перекладу та найбільш вдалі заміни на повнозначне слово, словосполучення або речення є важливим матеріалом для доповнення існуючих загальних англо-українських словників та укладання українсько-англійського і англо-українського словників вигукової лексики. Проведений аналіз підтверджує нашу гіпотезу про те, що прийоми перекладу ВЛ в англо-українському та українсько-англійському напрямках у більшості випадків збігаються;

всі вигуківі одиниці як слова з нечіткими емоційними характеристиками перекладаються за допомогою значно більшої кількості прийомів перекладу, ніж повнозначні слова.

Перспективами подальшого дослідження перекладу вигуків є докладний аналіз їх перекладу на матеріали текстів інших стилів та жанрів, інших мовних пар та напрямків перекладу, виявлення нових прийомів перекладу вигуків та способів компенсації неперекладених вигуків і широка характеристика передачі емоційного плану тексту у перекладі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агафонов Ю.Л. Языковые средства отражения ситуации речевого контакта во французском литературном тексте: автореф. дис. на соиск. науч. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.05 “Романские языки” / Юрий Леонидович Агафонов; МГПИИЯ им. М. Тореца. – М., 1982. – 23 с.
 2. Виноградов В.В. Русский язык: Грамматическое учение о слове. / В.В. Виноградов. – М.: Высшая школа, 1972. – 614 с.
 3. Германович А.И. Междометия русского языка: пособие для учителя / А.И. Германович. – К.: Рад. шк., 1966. – 172 с.
 4. Дагуров Г.В. О лексическом составе русских междометий / Г.В. Дагуров // Славянское языкознание: сб. ст. / Совет. ком. славистов; [отв. ред. В.В. Виноградов]. – М., 1959. – С. 154-159.
 5. Лагода Г.Ю. Лексичні засоби емоційності в драмах В. Винниченка і Л. Леонова / Г.Ю. Лагода // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. 2006 №14 (109) С. 148 – 152.
 6. Оришечко Т.А. Додавання та вилучення вигуків в англо-українському художньому перекладі / Т.А. Оришечко // Вісник Черкаського університету. Сер. Філологічні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 140. – С. 138–145.
 7. Оришечко Т.А. Передача вигуківих фраз в англо-українському та українсько-англійському напрямках перекладу / Т.А. Оришечко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Чернівці, 2009. – Вип. 441-443: Германська філологія. – С. 140–146.
 8. Оришечко Т.А. Передача імперативних вигуків в англо-українському та українсько-англійському перекладах / Т.А. Оришечко // Гуманітарний вісник. Сер. Іноземна філологія: всеукр. зб. наук. пр. / Черкас. держ. технол. ун-т; [голов. ред. Л. Білик]. – Черкаси, 2009. – Чис. 13. – С. 269–274.
 9. Оришечко Т.А. Переклад англійських вигуків українською мовою / Т.А. Оришечко // Мовні і концептуальні картини світу / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка; відп. ред. О.І. Чередниченко. – К., 2009. – Вип. 26, ч. 2. – С. 392–396.
 10. Оришечко Т.А. Прийоми перекладу українських вигуків англійською мовою / Т.А. Оришечко // Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах: зб. наук. пр. // Донец. нац. ун-т, ф-т інозем. мов; [голов. ред. В.Д. Каліущенко]. – Донецьк, 2009. – Вип. 19. – С. 148-155.
 11. Kadric M. [Hrsg.] : Translationswissenschaft : Festschrift für Mary Snell-Hornby zum 60. Geburtstag / hrsg. von Mira Kadric – Tübingen : Stauffenburg-Verl., 2000. – VII, 383 S.
 12. Schubert K. [Hrsg.] : Übersetzen und Dolmetschen : Methoden, Modelle, Technologie / hrsg. von Klaus Schubert. - 1. Aufl.-Tübingen : Narr, 2003.-X, 263S.
 13. Venuti L. The Translator’s Invisibility: A History of Translation. – London and New York: Routledge, 1995. – 353 p.
 14. АВВУУ Lingvo x3 (Світ словників, енциклопедій та професійного перекладу) Три мови, 69 словників. ТОВ “АБІ Україна”, 2008 р. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM) : кольор.; 12 см. – Систем.вимоги: Процесор з тактовою частотою 1 ГГц, Microsoft Windows Vista, Microsoft Windows Server 2003, Microsoft Windows XP, 512 МБ оперативної пам’яті, Microsoft Internet Explorer 6.0, 7.0. / Світ словників, енциклопедій та професійного перекладу АВВУУ Lingvo x3 Три мови, 69 словників. ТОВ “АБІ Україна”, 2008 р. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM) : кольор.; 12 см. – Систем.вимоги: Процесор з тактовою частотою 1 ГГц, Microsoft Windows Vista, Microsoft Windows Server 2003, Microsoft Windows XP, 512 МБ оперативної пам’яті, Microsoft Internet Explorer 6.0, 7.0.
- #### СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ
15. КО ВНРЗК – Кобилянська О. В неділю рано зілля копала. // Людина. Повісті та оповідання. – К.: “ВЕСЕЛКА” 2001, – С. 166–341.
 16. КО OSMSGH – Kobylians’ka O. On Sunday Morning She Gathered Herbs. Transl. by M. Skrypnyk. – Toronto. Canadian Institute of the Ukrainian Studies Press, 2001. – 168 p.
 17. МГ МДБК – Мелвілл Г. Мобі Дік, або Білий Кит. Перекл. Ю. Лісняк. – К.: Вид. дім “Всесвіт”, – 2004. – 584 с.
 18. МН МД – Melville H. Moby-Dick. – Lnd.: Everyman’s Libr., 1991. – 593 p.
 19. КМ ФМ – Коцюбинський М. Фата Моргана (з сільських настроїв). – К.: Дніпро, 1977. – 131 с.
 20. КМ FM – Kotsyubinsky M. Fata Morgana. Transl. by A. Bernhard. – Kiev: Dnipro, 1976. – 152 p.
 21. ТВ ЯС – Теккерей В. Ярмарок суети. Перекл. О. Сенюк. – Харків: Фоліо, 2003. – 607 с.
 22. TW W. – Thackeray W.M. Vanity fair. Lnd, Everyman’s Libr., 1991. –743 p.
 23. ТМ ЯКДКА – Твен М. Янки з Коннектікуту при Дворі Короля Артура. Перекл. М. Пінчевський – К.: Дніпро, 1985. – 573 с.
 24. ТМ СУКАС – Twain M. A Connecticut Yankee in King Arthur’s Court. – СПб., КАРО, 2006. – 605 p.
 25. ФІ ПО Т.16. – Франко І.Я. Повісті та оповідання. Т.16. // Зібрання творів: У 50-ти т. – К.: Вид-во “НАУКОВА ДУМКА” 1978. – 511 с.
 26. FI S – Franko I. Short stories. Transl. by J. Weir. – К.: Dnipro, 1986. – 215 p.

27. СДД НПЖ – Селінджер Дж.Д. Над прірвою у житті. Перекл. О. Логвиненко, режим доступу: <http://www.ukrcenter.com/Library/read.asp?id=1977>
28. SJD CR – Salinger J. D. The catcher in the rhy режим доступу: <http://shineyourlight.ru/books/23-dzherom-d-svelindzher-nad-propastvu-vo-rzhi-the.html>
29. КМ ШЗКЖ – Коцюбинський М. Що записано в книгу життя. Повісті та оповідання. – Харків: Фоліо, 1994. – 543 с. (Українська література ХХ століття).
30. КМ FMOS – Kotsyubinsky M. Fata Morgana and other stories. – К.: Dnipro, 1980. – 407 p.
31. RJК НРРА – Rowling J.K. Harry Potter and the prisoner of Azkaban. – Bloomsbury, 2004. – 435 p.
32. РДК ГПВА – Ролінг Дж.К.Гаррі Поттер і в'язень Азкабану. Перекл. В. Морозов. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2004. – 384 с.
33. ФІ ПО Т.20. – Франко І. Я. Повісті та оповідання. Т.20. // Зібрання творів: У 50-ти т. – К.: Вид-во “НАУКОВА ДУМКА” 1979. – 486 с.
34. FI WACT – Franko I. When the animals could talk:Fables. Transl. by M. Skrypnyk, – К.: Dnipro, 1984. – 87 p.
35. РДК ГПКВ – Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і келих вогню Перекл. В. Морозов, С. Андрухович. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. – 670 с.
36. RJК НРGF – Rowling J.K. Harry Potter and the goblet of fire. – Bloomsbury, 2000. – 636 p.
37. FSF TN – Fitzgerald S. F. Tender is the night. – М.: Raduga, 1983. – 394 p.
38. ФСФ НЛ – Фіджеральд С. Ф. Ніч Лагічна. Роман. Перекл. М. Пінчевський. – К.: “Дніпро”, 1975. – 335с.

Остапович О. Я.
(Івано-Франківськ)

ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МОВНІЙ СВІДОМОСТІ АВСТРІЙЦІВ: ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено відображенню національної самосвідомості австрійського народу у особливостях стандартної літературної німецької мови Австрії. Проаналізовано основні історичні етапи їх лексикографічної нормативної кодифікації та перспективи подальшого розвитку лінгвістичної ситуації у Австрії.

Статья посвящена отражению национального самосознания австрийского народа в особенностях стандартного литературного немецкого языка Австрии. Проанализированы основные исторические этапы их лексикографической нормативной кодификации и перспективы дальнейшего развития лингвистической ситуации в Австрии.

The article deals with the reflection of the national self-consciousness of Austrian people in the peculiarities of the standard literary German language of Austria. The main historical stages of their normative lexicographic codification and perspectives of the further development of linguistic situation in Austria are investigated.

«Ми, австрійці, відрізняємось від німців тим, що розмовляємо спільною німецькою мовою».

Іронічно-парадоксальний вислів, винесений у епіграф нашої статті, приписують легендарному австрійському публіцисту і літературному критику Карлу Краусу. І хоча насправді це калька з крилатого вислову великого ірландця Д.Б. Шоу: «England and America are two countries divided by a common language», яку у німецькій версії уперше вжив віденський кабаретист Карл Фаркаш у 50-і рр. ХХ століття, він є насправді дуже симптоматичним для суспільної свідомості як англо-, так і німецькомовних країн. Яким би дивовижним це не здавалося, але у сучасному глобалізованому світі гердерівська, позитивістська формула «одна мова – одна нація» практично не працює. Стогодні у науковців уже практично не викликає сумнівів національна негомогенність німецької мови. Її національно-державне варіювання у ФРН, Австрії, німецькомовній Швейцарії, Люксембурзі, Ліхтенштейні, Східній Бельгії, Південному Тіролі на усіх рівнях мовної системи.

Проте, для утвердження концепції рівноправного плюрицентризму німецької мови довелось долати певну теоретичну інерцію, яка традиційно трактувала національно-державне мовне варіювання як діалектні, регіональні відхилення від загальної верхньонімецької літературної норми. Це було революційним переворотом, якщо врахувати, що довгий час у західноєвропейському мовознавстві панівною була шовіністична пангерманістська концепція. Фактично, більшість німецьких лінгвістів тоді недалеко відійшли від Пауля Кречмера, який ще у 1918 році у класичній праці «Wortgeographie der hochdeutschen Umgangssprache» іронізував з приводу того, що німець у Австрії шукав *Kasse*, а